

USA TODAY BESTSELLER
NATIONAL JEWISH BOOK AWARD

Váha inkoustu

Rachel
Kadishová

host

Váha inkoustu

Rachel Kadishová

Váha inkoustu

*Rachel
Kadishová*

Brno 2018

The Weight of Ink © 2017 by Rachel Kadish

Cover photo by kzw / Shutterstock.com

Translation © Zora Freiová, 2018

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2018

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-654-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-655-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-656-3 (Formát MobiPocket)

Talii a Jacobovi

*Ne, nevzpomínejte při čtení těchto vět
na toho, kdo je psal.*

William Shakespeare, Sonet 71

8. června 1691

11. sivanu hebrejského roku 5451

Richmond, Surrey

Dovolte mi začít znovu. Snad tentokrát povím pravdu. V pronikavém tichu inkoustu na papíře, kde by pravda měla zvednout hlavu a hovořit bez obav, už dlouho poskytují prostor lži.

Své činy nemám čím ospravedlnit. Přestože však v srdci necítím výčitky, moje skutky by se teď chtěly vyznat papíru jako nejmenší projev úcty k tomu, který se kdysi dočkal mé zrady.

V tomto ztichlém domě nekladou brk ani inkoust mé ruce odpor a papír se nehýbe. Nechtě tyto stránky konečně obejmou pravdu, byť by je nikdo nečetl.

Cast I

1

2. listopadu 2000

Londýn

Seděla u svého pracovního stolu.

Bylo krásné odpoledne, ale studené slunce za oknem kanceláře ji skličovalo. Kdyby byla mladší, možná by se odvážila vyjít ven a navzdory rozumu by doufala, že se ohřeje.

Naděje navzdory rozumu: opíát, kterého se už dávno vzdala.

Pomalu si prohlížela svazky na stole. Zaprášené dvojjazyčné vydání Usqueho spisu *Consolação* bylo otevřené. Bříškem prstu přejela stránku a pak knihu opatrně zavřela.

Půl druhé — a ten Američan se ještě ani neozval. Nedo-statek profesionality neslučitelný s nálezem takového významu. Darcy však říkal, že je to jeho nejnadanější doktorand — a Darcymu, možná jako jedinému z jejích kolegů, se dalo věřit.

„Levy vám s těmi dokumenty může pomoci,“ řekl jí do telefonu. „Rád vám ho na chvíli půjčím. Je legračně ctižádostivý, takovým tím americkým způsobem. Myslí si, že historie může změnit svět. Ale tři dny byste to měla vydržet i vy.“

Při vzpomínce na to se Helen téměř zasmála. *I vy*. Bod pro Darcyho. Zjevně pořád ještě považuje Helen za někoho, s kým stojí za to se utkat.

Samozřejmě že tři dny nemohou v žádném případě stačit na skutečné zhodnocení. Je to však aspoň něco — vlastně mnohem víc, než na co měla Helen jakýkoli nárok. Jen díky tomu, že Eastonovi neznali obvyklé postupy, se jí nevysmáli a nevyhodili ji z domu, když prohlásila, že potřebuje mít k dokumentům ještě přístup. O víc se požádat neodvážila, zatímco seděla u tmavého dřevěného stolu naproti Ianovi a Bridgette Eastonovým — sluneční paprsky šikmo dopadaly

na jejich pěstěné ruce, vysoká, svisle dělená okna vrhala mříže stínů a démanty světla... a Heleniny myšlenky stále ještě divoce vířily v důsledku toho, co právě zahlédla.

Konzultace jako takhle přirozeně nebyly nic neslýchaného; lidé občas nacházeli na půdě nebo na dně zděděných truhlic staré listiny, a pokud je nenapadlo zavolat do starožitnictví, obraceli se na univerzitu a domáhali se fakulty historie. Včerejší volající si však vyžádal přímo Helen Wattovou. Nějaký Ian Easton: to jméno Helen nic neříkalo, přestože muž tvrdil, že byl před lety jejím studentem.

„Víte, moje manželka zdělila nemovitost.“ Eastonův tón zněl v telefonu omluvně; Helen si možná nevzpomínala, jakou známkou ocenila jeho studijní úsilí, ale on si to rozhodně pamatoval. „Ten dům patřil manželčině tetě a pochází z konce sedmáctého století. Od začátku ho plánujeme zrenovovat a pak v něm otevřít galerii. Všechno to samozřejmě vymyslela manželka — to ona má estetické cítění, ne já, a tak okamžitě pochopila, čeho by se dalo dosáhnout kombinací hodnotného moderního umění a těch starých místností. Bohužel však...“ Easton se zarazil a pak opatrně pokračoval, „nastaly průtahy. V podstatě trvaly dva roky. Získat souhlas s renovací památkově chráněné budovy je v nejlepším případě složité.“ Stísněně se zasmál v chvatné snaze, aby to nevyznělo urážlivě. „Ne že by ta opatrnost ze strany místního stavebního odboru nebyla na místě. Památkáři dělají jen svou práci. Bohužel se ale zdá, že nebožka teta za poslední desetiletí stihla urazit členy všech památkářských spolků v okolí. Když jsme teď konečně získali všechna nezbytná povolení, přišel elektrikář a otevřel prostor pod starým vyřezávaným schodištěm, aby tam nainstaloval kabely. Ale po čtvrt hodině byl s prací hotov. Zavolal mi, že tam našel nějaké papíry v arabštině a že bychom měli dům nechat prohledat, jestli se tam neukrývá nějaký imám nebo snad teroristi, podle něj to vyjde nastejno, a že než to dám do pořádku, bude v každém případě pracovat na něčem jiném. Nejspíš si nevšiml, že ty listiny, které našel, jsou víc než tři sta let staré. Díval jsem se na ně a mám

dojem, že to písmo by ve skutečnosti mohlo být hebrejské — myslím, že je tam něco španělsky, pro nějakého rabína. Takže...” Ian Easton se rozpačitě odmlčel. „Takže vám volám,” dodal.

S telefonem přitisknutým k uchu ramenem nechala Helen odmlku viset ve vzduchu. Uvažovala o souboru, který měla otevřený v počítači a kde už půl hodiny nepřetržitě blikal kurzor uprostřed odstavce, do něhož se jí nechtělo. Nepamatovala si, že by ji kdy práce nudila. Ale poslední dobou to tak bývalo: to, co se jí dřív zdálo živoucí a zajímavé, jako by bledlo — a tu a tam se jí v hlavě začaly objevovat jiné jiskřičky, jako po ráně kladivem. Záblesky paměti zavrtávající se do hloubky — tiché bouchnutí dveří, které se zavřely v pouštním žáru, pachy, jež jí na okamžik naplnily chřípí, až se jí zatočila hlava. Jiskry, které díkybohu vyhasínaly dřív, než se od nich mohlo něco vznítit.

Narovnala nevelkou hromádku knih. „Možná v pondělí,” řekla.

„Víte...” hlas Iana Eastona nabyl nepatrně úzkostnějšího tónu. „Myslel jsem, jestli byste nemohla přijet dneska. Sehnat toho elektrikáře byl dost velký problém a nechceme, aby vzal jinou zakázku. Navíc ty listiny vypadají křehce, mám za to, že bychom s nimi neměli hýbat.”

Popravdě řečeno, věděla, že několik hodin volna si klidně může dovolit. Celý den s psaním skoro nepokročila a článek, který měla rozepsaný, byl pouhá úklidová práce, něco, co si slíbila dokončit, než půjde do důchodu. Shrnutí kusých informací o rozptýlení londýnské židovské komunity v době moru v letech 1665 až 1666 — rabín, jehož si Židé přivezli, z Anglie uprchl ihned po vypuknutí epidemie; bohatí členové komunity utekli na venkov; pak několik dokladů o londýnských Židech v městských záznamech, než se komunita po pár letech znovu zformovala pod novým vedením. Nijak by ji nemrzelo, kdyby tu práci na jedno odpoledne opustila.

Přesto však váhala, vyptávala se Iana Eastona na podrobnosti z historie domu. Když se nakonec uvolila jeho žádosti

vyhovět, udělala to tónem, který nijak nepovzbuzoval romantické fantazírování ohledně sbírky starých listin pod jeho schody.

Tak tedy krátká vyjížďka do Richmondu s cílem prohlédnout si nějaké papíry. Podjala se jí s matným vědomím, že právě takové věci by měla dělat: vyrazit někam, když je venku hezky, dokud ještě může.

Když nasedla do auta, klíčky jí v ruce chřestily natolik, že je musela zkrotit pomocí obou dlaní, než dokázala vybrat správný klíč. K tomu, aby jej dostala do zapalování, potřebovala tři pokusy. Dnes je tedy špatný den. Bude si to muset zapamatovat.

Po dvaceti minutách zaparkovala v Richmondu a vydala se po cestičce z kamenů zpola zapuštěných v zemi. Když se před ní objevil dům, zpomalila. Ano, Ian Easton do telefonu říkal, že stavba je z konce sedmnáctého století, ale Helen to až do této chvíle považovala za nepravděpodobné — v okolí bylo jen málo původních domů ze sedmnáctého století a většina z nich byla vzorně zachovalá a zdokumentovaná až po poslední omšelou cihlu.

Nemohlo však být pochyb, že tenhle dům z oné doby pochází. Jak se tak rýsoval v chladném odpoledním světle, lišil se od svých sousedů do té míry, že budil dojem, jako by si sám pro sebe něco osaměle brumlal. Zdobené převisy, vsazené kamenné sochání v polovině průčelí z cihel se zaoblenými rohy, dokonce i malé okrouhlé kameny na cestičce k jeho masivním předním dveřím — nic z toho nepřipouštělo pochybnosti. Podobá tohoto domu byla zřejmou ozvěnou oněch nečetných zbývajících šlechtických sídel ze sedmnáctého století, i když ne tak okázalou. Přesto to však byla stavba očividně postavená v téže době někým, kdo měl značné bohatství a společenské aspirace. Také bylo dobře patrné, proč této budově chybí status a věhlas některých jejích současníků. Ať už se dům v době svého vzniku vyznačoval jakoukoli nádherou, zjevně ho napůl srazilo na kolena zanedbání — a ještě hůř, útržky lajdácké modernizace: nesourodý přístavek nalevo od hlavní-

ho vchodu, spíš viktoriánský než ve stylu anglického baroka; kus podřadného hliníkového okapu vložený mezi břídlíci, nejspíš kvůli nějakému dávnému zatékání; změt telefonních a elektrických kabelů ovíjejících dům a přetínajících rovné linie dělených oken.

Došla až ke dveřím, hůl jí na nepravidelných kamenech podkluzovala. Zpomalila, aby se jí zklidnil dech, zrychlený tou nezvyklou námahou. V úzkém okénku vedle dveří zahlédla odraz své shrbené postavy. Když se naklonila blíž, rozvlnil se, jako by byl na tmavé hladině potoka: bledá stárnoucí profesorka ve staromódním kostýmku. Nachýlená k jedné straně, opřená o hůlku.

Váhavě položila jednu ruku na chladivou cihlu vedle okna. Pak Helen Wattová nakoukla dovnitř jako obyčejná zlodějka. Sklo se zamžilo, jak na něj dýchla, ale když se vyčistilo, rozeznala v šeru předsíní, nejdřív matně, posléze však zřetelněji. Prudce se nadechla. Překlad nade dveřmi lemovali dřevění cherubínci. Další jim podobní věnčili horní okraj tmavého krbu. Právě takoví cherubínci zdobili polovinu dosud existujících šlechtických sídel a paláců v Surrey, třebaže jméno řezbářského mistra, jehož vizitkou kdysi byli, se nedochovalo.

Narovnala se a uchopila studené železné klepadlo. Ani hladký těžký kov, ani její hubená třesoucí se ruka nepropouštěly sluneční svit, který hýřivě zaléval všechno kolem: dveře, mramorový práh, rukávy Helenina vlněného kabátu. Údery klepadla tlumeně zavibrovaly mohutnými dveřmi a odumřely. A v tom tichu — v nezaměnitelném tichu starého domu — se jí na okamžik zmocnil starý známý pocit: neskutečná bolest z toho, že stojí tak blízko kusu historie. Pocit, jako by se v jejím nitru něco bez přestání propadalo — jako kdyby se ocitla v přítomnosti dávného milence, který kdysi znával každíčkou část její bytosti, ale teď se k ní odmítal hlásit.

Dveře otevřel vysoký muž s uhlazeným účesem. „Paní profesorko! Ani nedokážeme vyjádřit, jak moc si toho vážíme, skutečně...“ Ozvěna nervózního pozdravu Iana Eastona se odrážela v potměnělém vchodu, připomínajícím vstup do

jeskyně. Pokynul jí, aby šla dál, ale téměř ho nevnímala. Masivní dřevořezby, vysoký strop rámovaný ochozem, který shlížel ze druhého poschodí domu, řady obrazů v krabicích na kamenné podlaze. Vůně čerstvého nátěru.

Ian hovořil a vraštil čelo. „Už je to spousta let, kdy jsem byl vašim studentem, samozřejmě si na mě nemůžete pamatovat.“ Přinejmenším byl natolik dobře vychovaný, že ji ušetřil toho, aby to musela říct sama. Vedl ji dál do předsíně a zvolnil krok, aby mu stačila. „Je mi nesmírně líto, že vás obtěžujeme, určitě máte na práci důležitější věci.“

Zastavila se. Nad ní se rýsoval široký překlad s vyřezávanými cherubínky seřazenými jako vojáci na stráž.

Ian stanul vedle ní, ačkoli po zdvořilé odmlce pokračoval ve vysvětlování. Samozřejmě že když uviděl to, co považoval za hebrejské písmo, vzpomněl si na její odborné znalosti a zkušenosti v této oblasti. Kdyby mohla navrhnout, co by měli s těmi písemnostmi udělat, byl by jí vskutku neskonale vděčný, protože —

Dokonce i pod tenkou vrstvičkou prachu zářily hladké tváře cherubínků výrazem dětské moudrosti.

Ian mluvil, ale dům hovořil hlasitěji — ten dům ji téměř ohlušoval. Napadlo ji, že to, jak se svým bývalým studentem vycházela, bude možná velice důležité.

Přinutila se soustředit se na toho muže, ležérně, avšak pečlivě oblečeného, který se k ní při řeči nakláněl, jako by pořád ještě usiloval, aby se od své profesorky dočkal uznání.

„Jde o to,“ říkal právě, „že jsme už měli tolik potíží s těmi povoleními. V tuto chvíli by každé další zdržení...“

Pod Heleniným zkoumavým pohledem se nejistě odmlčel. Zbytek ponechal nevyslovený a vedl ji k hlavnímu schodišti. Měla čas prohlédnout si hojnost leštěného dřeva, masivní zábradlí a boční táflování s ozdobami na každém schodu i další umělecky provedené dřevořezby vystupující ze stěn, kde se schodiště stáčelo a stoupalo ke druhému podlaží — Ian ji však vedl za schodiště, kolem jeho základny, k místu s jednoduchým táflováním obrácenému pryč od vchodu.

Na malém karetním stolku u okna ležel jediný svazek v popraskané kůži. Vedle něj byly dvě stránky, o nichž jí Ian řekl po telefonu: první, které elektrikář vytáhl zpod schodiště, když objevil ty listiny.

Na okamžik si dopřála upřeně na ně hledět, prohlížela si silný papír, jehož se neodvažovala dotknout; pak kontrastem dvou abeced na stránce — portugalské písmo běžící zleva doprava, tu a tam přerušované hebrejskými větami v opačném směru.

Pomalu četla, jednou, podruhé.

Ianův hlas se ozval přímo za ní. „Bylo to tamhle,“ řekl a na něco ukazoval.

Zvedla oči. Ve zšeřelém koutku na úpatí schodiště, nedotčená oslepujícím světlem oken z podesty, byla malá dřevěná deska, kterou někdo násilím otevřel.

Helen si nevšímalá Ianovy nesmělé nabídky pomoci a přistoupila k otvoru. Zvolna se sehnula k podlaze, hůl se pod její vahou silně trásla. Poklekla před otvorem jako kajícnice.

Zůstala v té poloze dlouho, ruce tiskla ke studené podlaze a málem ji přemohla velká tíha, jako by se všechny její roky náhle proměnily v závaží. Dlouho jen hleděla na přeplněné police a dýchala velice tiše. Nakonec s vědomím, že by neměla, natáhla třesoucí se ruku, aby uchopila alespoň jeden list.

Jen na chvíličku. K jejímu úžasu stránka spočinula neporušená v jejích rozevřených dlaních, jako pták, který se tam pouze pro tento okamžik uvolil dosednout.

„Tady jste!“ zazvonil něčí hlas. Přes kamennou podlahu kráčela na klapajících podpatcích vysoká štíhlá žena.

„Moje manželka Bridgette,“ představil ji Ian.

Helen se donutila vstát a potrást hladkou rukou s prsteny, kterou jí Bridgette Eastonová podávala.

Vedli ji od schodiště do malé místnosti s vysokým stropem poblíž vchodu, od něhož táhlo. Ian na chvíli zmizel a vrátil se s konvicí čaje. Seděli naproti ní u těžkého dřevěného stolu pod třemi okny, zalévajícími místnost slunečním svitem a vysokými skoro jako člověk, se starodávným hrbolatým sklem,

jež měnilo nevelký zadní dvorek, obehnaný zdí, v zářivou impresionistickou krajinu a oslepovalo Helen.

„Pochopitelně hodláme udělat všechno tak, jak se sluší a patří,“ začal Ian.

Helen pomalu přikývla.

„Ale s touhle překážkou jsme nepočítali. Po všech těch ostatních, jimž už jsme museli čelit.“

Rozhostilo se krátké a stísněné ticho — dostatečně dlouhé na to, aby si Helen mohla Eastonovy důkladně prohlédnout. Ian a Bridgette. Dvě světlovlasé hlavy, manželčiny vlasy učešané a rovně spadající na ramena, manželovy jemné a řídnoucí. Ian a Bridgette Eastonovi: oblečení v elegantním formálním oděvu, třicátníci, se stěží postřehnutelnými vráskami kolem dosud mladých úst a očí. Mžikající v oděru čerstvé omítky a pilin, zády ke dveřím, jimiž bylo jen stěží vidět na tmavě vyřezávané schodiště.

„Kdy podle vás budete moci tu genuzu odvézt?“ naléhavě se zeptala Bridgette.

„Genizu,“ opravila ji Helen. „Jak jsem Ianovi vysvětlila po telefonu, ještě není jisté, jestli je to opravdu geniza. Víme jen, že některé z těch listin jsou psané hebrejsky. A...“ zhluboka se nadechla a přinutila se mluvit lhostejným tónem, „že obsahují korespondenci mezi rabíny ze sedmnáctého století.“

Bridgette se příjemně zasmála. „Že v tomhle domě někdy na začátku byli Židi, to je pravda, teta to vždycky říkala a záznamy to potvrzují. Ale rabíni?“

Bridgette měla dlouhé vláčné tělo tanečnice a — jak si Helen všimla — zvyk zaujmout na židli malebnou pózu, ne na ní jen tak sedět.

„Zatím ještě nevíme,“ odpověděla Helen velmi pomalu, „jestli tu nějací rabíni bydleli. Ty listiny sem mohly být přeneseny odjinud. Pokud jde o to, kdy je budeme moci přemístit a vy pokračovat ve své renovaci, záleží na stavu těch dokumentů. Než je bude možné bezpečně přenést, budou muset být ohodnoceny.“